

Stockholm den 23 juni 2016

R-2016/0732

Till Arbetsmarknadsdepartementet

A2016/00736/ARM

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 24 mars 2016 beretts tillfälle att avge yttrande över promemorian Entreprenörsansvar och svenska kollektivavtalsvillkor vid utstationering (Ds 2016:6).

Sammanfattning

Advokatsamfundet, som hänvisar till tidigare avgivna remissyttranden rörande Tillämpningsdirektivet till utstationeringsdirektivet,¹ avstyrker den föreslagna regleringen om rätt till kollektivavtalsvillkor för utanförstående utstationerade arbetstagare samt entreprenörsansvar. I övrigt har samfundet ingen erinran mot förslagen.

Bakgrund

I nu aktuell promemoria har regeringen i förhållande till förslagen i de tidigare betänkandena Tillämpningsdirektivet till utstationeringsdirektivet – Del I (SOU 2015:13) och Del II (SOU 2015:38) gjort kompletterande överväganden och lämnat i förhållande till utredningen om nya utstationeringsregler delvis avvikande förslag rörande rätt till kollektivavtalsvillkor, entreprenörsavtal och behörighet för svensk domstol.

¹ Se Advokatsamfundets remissyttranden den 28 maj 2015 över dels betänkandet Tillämpningsdirektivet till utstationeringsdirektivet – Del I (SOU 2015:13), dels betänkandet Tillämpningsdirektivet till utstationeringsdirektivet – Del II (SOU 2015:38), där Advokatsamfundet avstyrkte förslaget om ett särskilt skydd mot repressalier och utformningen av föreslagen preskriptionsbestämmelse samt avstyrkte den föreslagna konstruktionen för förbättrad information om minimilöner i Sverige, liksom förslaget om ett lagreglerat entreprenörsansvar.

Utveckling av synpunkter

Rätt till kollektivavtalsvillkor

Lagförslaget i det första betänkandet rörande Tillämpningsdirektivet till utstationeringsdirektivet (SOU 2015:13) begränsade utanförstående utstationerades rätt till svenska kollektivavtalsvillkor till sådana villkor som kan utkrävas med stöd av stridsåtgärder enligt 5 a § och 5 § utstationeringslagen, dvs. villkor inom den s.k. hårda kärnan. I promemorian föreslås nu att denna rätt ska gälla samtliga arbets- och anställningsvillkor i det kollektivavtal som arbetsgivaren är bunden av i förhållande till en svensk arbetstagarorganisation.

Det konstateras i promemorian att en vanlig ordning är att arbetsgivare, som utstationerar arbetstagare, frivilligt väljer att teckna ett kollektivavtal som går utöver den hårda kärnan. Detta innebär ett åtagande från arbetsgivarens sida att tillämpa kollektivavtalet i förhållande till samtliga arbetstagare som utför arbete i Sverige. Till skillnad från den s.k. Laval-domen² är det inte fråga om att kräva att arbetsgivaren tillämpar kollektivavtalsvillkor som denne inte redan på frivillig väg har åtagit sig att göra.

Promemorians bedömning är att det får anses vara en brist vid uppfyllande av Tillämpningsdirektivet att utanförstående arbetstagare endast har begränsade möjligheter att komma i åtnjutande av kollektivavtalsvillkor som arbetsgivaren är bunden av i förhållande till en svensk arbetstagarorganisation. Advokatsamfundet får emellertid framhålla att inte heller inhemska utanförstående arbetstagare har någon rätt att åberopa kollektivavtalsvillkor, låt vara att arbetsgivaren i förhållande till organisationen har en skyldighet att tillämpa villkoren även i fråga om utanförstående arbetstagare. Lagförslaget innebär att utländska tjänstetillhandahållare skulle diskrimineras i förhållande till svenska, vilket i princip är förbjudet enligt EU-rätten. Advokatsamfundet delar inte promemorians slutsatser att den föreslagna regleringen kan motiveras med hänsyn till tvingade skäl av allmänintresse och motsätter sig förslaget i denna del.

Regleringen är inte bara systemfrämmande för svensk arbetsrätt, utan går också utöver vad som är nödvändigt för att skydda utanförstående utstationerade arbetstagare. Advokatsamfundet får särskilt peka på möjligheten för en utstationerad arbetstagare att bli medlem i en svensk arbetstagarorganisation för att på så sätt tillvarata sina rättigheter. Varför detta, såsom anförs i promemorian, skulle framstå som alltför långtgående, är svårförståeligt.

På angivna grunder avstyrker därför Advokatsamfundet lagförslaget.

För det fall lagförslaget ändå skulle genomföras delar Advokatsamfundet bedömningen att det är motiverat med svensk domsrätt, oavsett vilket lands lag som i övrigt är tillämpligt

² EU-domstolens dom (stora avdelningen) den 18 december 2007 i mål C-341/05.

på anställningsförhållandet, samt att det är ändamålsenligt att koppla preskriptionsbestämmelserna till medbestämmandelagen.

Entreprenörsansvar

Advokatsamfundet har tidigare framfört kritik mot förslaget i SOU 2015:38 om att införa ett lagstadgat krav på entreprenörsansvar. Promemorian innehåller nu delvis ändrade och kompletterande bestämmelser om entreprenörsansvar, men enligt Advokatsamfundets bedömning strider förslaget alltjämt mot gängse rättsprinciper i Sverige. Advokatsamfundet avstyrker därför förslaget även i denna del.

Enligt Tillämpningsdirektivet ska åtgärder vidtas inom byggsektorn i syfte att komma tillrätta med bedrägerier och missbruk i situationer där det är svårt för arbetstagarna att hävda sina rättigheter. När det gäller förekomsten av problem med betalning av lön i entreprenadkedjor konstateras i promemorian att den verkliga omfattningen av problemen inte är helt utredd, men att det finns problem av detta slag vinner stöd av kommissionens förslag till tillämpningsdirektiv. Någon annan analys eller utredning kring dessa frågor finns inte i promemorian.

Det finns således ingen utredning över huvud taget som visar att det i Sverige finns stora problem med betalning till utstationerade arbetstagare. Frågan är då om införandet av mycket ingripande regler om entreprenörsansvar är det enda eller det bästa sättet att komma tillrätta med bedrägerier och missbruk.

Advokatsamfundet har i sitt tidigare yttrande över betänkandet SOU 2015:38 framhållit att det för byggbranschen redan finns regler på mervärdesskatteområdet, exempelvis avser reglerna om ansvar för mervärdesskatt för underliggande entreprenörsled att fånga upp bristande seriositet i en entreprenadkedja. Advokatsamfundet vidhåller att detta är ett kraftfullt och erforderligt medel som finns för att motverka fusk i byggbranschen.

Införandet av ett entreprenörsansvar är inte i överensstämmelse med den svenska arbetsmarknadsmodellen. Den föreslagna regleringen kommer också att leda till helt oförutsebara konsekvenser för den tredje parten. Med hänsyn härtill och då det i promemorian inte anförts några tillräckligt tungt vägande sakliga skäl för att införa ett entreprenörsansvar, avstyrker Advokatsamfundet förslaget.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Anne Ramberg